

Inserati se sprejemajo in valjš
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat.

12 " " " " 2 "

16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
sena primerno zmanjša.

Rokopis

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema upravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Dunajski cesti št. 15 v Medija-
tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gi. — kr
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gi. 40 kr
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Poljanski nasip
št. 48.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Zdramimo se!

Naš slovenski jezik
ot boga dobre stvarjen byst.

Isaija mn.

1871. leta bil je na nekih duhovniških skupščinah labodske vladikovine stavljen zahtev, da se primerno besedam §. 19. državnih osnovnih zakonov: „država priznaje, da so vsi deželni jeziki v šoli, v red in javnem življenju enakopravni“, počne pri župnih uredih v slovenščini uredovati, kar se je mestoma tudi vršilo. Vsled te narodne prikazni popitalo je prečastno kn. vladn. redništvo c. kr. namestnika za Štajarsko o slovenskem uredovanju, isti c. k. popečitelja za bogočastje in nauk, in poslednji c. kr. ministra za notranje poslove g. Lasserja, in oba sta določila: Da pač ni vzroka odstopiti od dosedanje navede uredovanja, to je, da se ne sme slovenski uredovati. Kar ni bilo zabranjeno za Hohenwarta, Jirečka in Hubietinka, prepovedal je Lasser, — Lasser je pokojnik in pokojno njegovega kopita ministerstvo, a nastopilo pravično Taaffejevo, vsem avstrijskim narodom enake pravice obečavše. Časi prihajajo Slovonom vedrejši, toraj kaže, potrebno in dolžnost je, da se letos oglasi vse duhovniške skupščine za ono, kar so navedenega leta storile samo nekatere, vse naj vložijo prošnjo na visoko c. kr. ministerstvo za bogočastje in nauk po prečastnem kn. vl. redništvu, da se odstrani protizakonita in krivična Lasserjeva naredba od dne 22. februarja 1872. l., in da visoka c. k. vlada v soglasji z ustavo naročito izreče, da

se sme uredovati, recimo počenši s 1. januarjem 1881. l., na Slovenskem v župnih uredih slovenski. — Razlogi:

V prestolnem govoru dne 28. dec. 1871 račilo je Njegovo veličanstvo presviti cesar izreči, da bode vladi prva skrb . . . „vse avstrijske narode na narodni podlagi v edinstvo spraviti“, in 9. oktobra 1879: „Avstrija bode zavetje pravicam vseh dežel in narodov“.

Glava in jedro sedanjega c. k. ministerstva, grof Taaffe, račil se je izraziti v državnem zboru, da sedanja vlada ne pusti ni Slovanov ni Nemcev na steno pritiskati.

Brez te narodne podloge bi mi Slovenci kakor v zraku viseli, in v kratkem bi nas kakor pajčevino veter vnesel, da ne bi bilo ni sluha več o nas.

Ako se za Nemce pišejo župne matice nemški, za Madjare madjarski . . . , kaj ovira, da se za Slovence ne bi pisale slovenski?

Slovenec daje krvni in penezni davek na žrtvenik avstrijski državi, kakor drugih narodnosti sodržavljeni uživajoči v polni meri vse vstavne pravice.

Naše duhovništvo uči božanske nauke v vseh razdelih do neznatne iznimke v naščini, zmožno je slovenščine v besedi in pismu; tudi cerkveni jezik ni nemški nego latinski; popravljajč sedanji nemščini bil je Martin Luter, kateri je v svoji zmotenosti črnilnik za vragom vrgel.

Rimski papež Ivan VIII. je ravno pred tisoč leti slovanski jezik, t. j. staroslovenščino

pohvalil in ukazal, „da se istim jezikom Jezusa Krista, Boga našega, slava in dela propovedajo. Niti je to pravi veri ali nauku protivno ali naše istim jezikom pevati, ali sveti evangelij ali sv. pismo novega in starega zaveta dobro poslovanjeno in razloženo čitati, ali vse druge časoslovne službe pevati: ker kateri je stvaril tri glavne jezike, judovski namreč, grški in latinski, on isti je stvaril vse druge na hvalo in slavo svojo.“

Če je toraj v toliki davnosti naščina bila razvita in olikana, da jo je sv. Oča za vse bogočastne in cerkvene službe spoznal opravičeno in prikladno, kaj bi bilo danes na poti, da se ne bi v nji pisalo župne matice in uredne listine?

Našim najbližnjim sosedom, hrvatskim svečenikom, ukazano je z odpisom kr. vlade od dne 11. novembra 1877: „ut matriculae parochiales a 1. Januarii 1878 juxta hucdum praescripta formularia lingua croatica ducantur, et extractus quoque matriculares leadem lingua expediantur; eo tamen observato, ut Clerus Curatus obligatus maneat, illis privatis personis et publicis jurisdictionibus, quae id praetenderint, versionem quoque latinam subnectendi“ (da se župne matice od dne 1. januarja 1878 po dosle propisanih obrazcih vodijo v hrvatskem jeziku, in tudi matični izpisi v istem jeziku sestavljajo; itak s tem, da dušno pastirstvo ostaja obvezano, onim zasebnikom in javnim oblastim, ktere zahtevajo, tudi latinski prevod pristaviti). Kar je onkraj meje ukazano, ne bi smelo biti nam prepovedano,

Pijanec.

Našim ljudem podomačil Vilinski.

8. Podpihovanci.

(Dalje.)

„E, kaj bi se jaz brigala za tacega poljanca, ki se vlačil po najbolj umazanih krčmah. Pa to še ni najhuje, pravim, najhuje; ko bi bila jaz kaka jezikulja ali kaka klepetulja, še vse kaj družega bi vam povedala“, se zareče lahkoumna podjetnica.

„Še vse kaj družega? kaj pa?“

„Bog ovaruj, da bi bilo res tako, pa kdo bo ljudem usta mašil in branil, da bi ne govorili.“

„Meni že lahko poveste . . .“

„Naj pa bo, ker sami hočete. Govori se, ali me razumete, da gospodar Prašnik rad vidi razuzdano Debeljakovo Anko.“

„Veste, gospa podjetnica, povedati vam moram od srca, da tega ne verjamem. To je laž, da, laž, je presneta laž, pa nič družega, le verjemite mi.“

„Morebiti, draga moja, ali brez nič pa tudi ne bo. Vaš mož sedi v Debeljakovi krčmi po cel dan, krčmarjeva hči se pa z njim šali in smeja. Ondan ji je pa v mestu kupil lep robec. Brez vzroka se kaj tacega ne kupuje.“

„Res je, draga mi gospa, človek bi djal: tako je, toda moj mož ni v tem nič prizadet.“

„Le držite se svoje dobre misli, pa dobro mislite o njem, ako z odprtimi očmi nečete videti vseh njegovih nespodobnost. Tega pa vendar ne zapopadem, da ga morete tako iskreno ljubiti, tacega pijanca, tacega grdeža.“

„Jaz sem mu obljubila pred altarjem, da mu bom zvestobo ohranila do smrti. Svojo besedo čem držati, dokler diham. Janko je dober človek, še predober, pa vi ne veste, gospa, kako me rad ima in kako ljubi otroke, le družčina, ta ga zapeljuje in nesrečnega dela.“

„Gospodinja, vi ste vrla žena, le škoda, da se vam ni bolje posrečilo, vi zaslužite boljega moža.“

„Jaz sem zadovoljna. Čakala bom, prenašala in trpela, dokler mili Bog kaj ne spremeni. Vem, kar on stori, vse prav naredi, tako so nas gospod v šoli učili. Tudi vem, milostiva gospa, da sama nisem brez napak in greha in da sem za to kazen zaslužila. In ako to nadlogo vdano prenašam, bode tudi Bog meni prizanašal.“

„O dobra, blaga duša! — Pa poslušajte moj svet. Porazveselite se kateri pot. Pojdite v družčine. Mene kdaj obiščite. Skupaj se bove v mesto vozili. Gospodar mlinar se prav dobro

kratkočasi z doma in zatoraj mora dopustiti, da se tudi gospodinja mlinarica nekoliko poveseli. Mlada ste še, brhka tudi in pri obilnem cvenku. Kaj se bote bala sveta!“

„To znate vi laglje storiti,“ odgovori mlinarica, „vi nimate otrok in vaš mož vam ne zameri, kakor bi moj zameril.“

Tako se je končal pogovor. In kolikor jo je podjetnica nagovarjala, vselej se ji je Katinke krepko a dostojno uprla, ker s svoje strani nikdar ni hotela dati svojemu možu prilike, da bi bil z njo nezadovoljen. Res, da jo je govoričenje ljudi globoko žalilo, vendar to nje ljubeznjivega ravnanja ni spremenilo. Janko je od dne do dne menj z njo govoril in naposled ji besedice ni privoščil. Obnašanje njegovo je bilo mrzlo kakor led in velikrat je bil celó neotesan in zaderikast do nje. O takih prilikah je bilo treba, da je imela polne koše potrpežljivosti.

Janku je šlo delo rakovo pot. Njegove gostarije in pojedine, popivanke po krčmah, njegovo brezdelno pohajanje po raznih veselicah in tedaj njegovo zapravljivo življenje in pa to, da Katinke nič več ni zaupa, da ji ni dopustil paziti na delo v mlinu, da je denar jemal in izdajal brez njenega znanja, vse to ga je pogosto pripravilo v velike za-

vsaj smo oboji verni podložniki Franca Josipa, kateri je pri več prilikah račil obečati enake pravice vsem avstrijskim narodom.

Naš slovenski pravopis je točnejši negoli nemški; tedaj ni se treba bati zmot, večje jasnosti pač nadejati.

Ti razlogi iskreno priporočajo vodenje župnih matic v slovenskem jeziku; napnimo torej vse žile, da se to vresniči. Vigilantibus jura.

Hrvatje v Ljubljani.

Po nemili osodi ali po neprijateljskih nakanah drugih ločena brata vleče krvno čutje in duševni nagib tem bolj skup, čem večje so zadrege, ktere jima obojni nasprotnik stavi. O vsaki priliki si čez gore in doline pošiljata pozdrave, milovanje in srčne želje, a najtežje pričakujeta oba trenutka, ko bo jima dano sniditi se na tega ali onega domu. Tako je s Hrvatji in Slovenci, bratoma le po političnih spletkah ločenima, da bivata vsak v drugi politični državi in zarad kterih se je vse mogoče poskusilo, da bi se popolnoma razdvojila po jeziku, šegi in politični vpravi. Vendar so take umetne poskušnje, akoravno se je tu in tam včasih pokazal vsaj kak navidezni, obojnemu nasprotniku povoljni vspeh, slednjič popolnoma spodletele, — še več, ravno nasprotno se je doseglo: Hrvatje in Slovenci, po madjarski in nemški politiki pritirani do še večjega hrepenja družega po drugem, so vkljub bistremu očesu za svoj blagor tresočega se varuha vhajali drug k drugemu v gostje, in tako smo se večkrat videli že na hrvatski in slovenski zemlji. Vendar tako prisrčno, ko zdaj, se nismo še radovali skup, zato bodi slavnim dnevom 27., 28. in 29. junija 1880 posvečen nekoliko nadrobnejši popis.

Po ljubljanskem „Sokolu“ je bilo povabljenih troje hrvatskih društev, posebno pa zagrebški „Sokol“, v Ljubljano in na Bled. Zavaljo nekterih zaprek pa je prišel le „Sokol“ s svojo zastavo; bilo je čez 50 odličnih možakov najboljših stanov v sokolski obleki in okoli 30 drugih odličnjakov Hrvatov. V Ljubljani so se delale, kolikor gre ob naših ne-

ugodnih in čudnih mestnih razmerah, priprave za slovesen sprejem dragih nam bratov, in kojih je v nedeljo dopoldne pripeljal nam vlak, je bila na kolodvoru velikanska gnječa; prišel jih je sprejet in pozdravit ljubljanski „Sokol“ z zastavo, prišli ste tudi čitalnici šišenska in bizoviška s svojima zastavama. Gromoviti „živijo“ zadonč, ko se vlak vstavi, starosta ljubljanskega „Sokola“ gosp. Fr. Ravnikar obesi s primernim ogovorom lep venec ljubljanskega „Sokola“ na zastavo zagrebškega „Sokola, za kar se tega društva načelnik, g. dr. Fon, ginljivo zahvali. Odpoje se par pesmi, potem pa se podajo vsi skup ob burnem vrisku množice v mesto, spredej sedem ljubljanskih „Sokolov“ na konjih, za njimi godba in vse štiri zastave. Vreme ni bilo ravno ugodno, blata skoro čez peto, a vendar je bilo prišlo tisuče in tisuče Ljubljancev kazat svojim bratom sočutje in to, kakega duha da je Ljubljana, akoravno je starešinstvo njeno po večini nemčursko. Pot do čitalnice je bila slovesna, z več hiš so vihrale narodne zastave, na drage goste pa so se vsipali šopki z nježnih rok z oken, posebno s čitalnice.

Čitalnica je bila nedeljsko ozaljšana, pričelo se je spoznavanje in pobratenje med našimi in Hrvatji, da je bilo res veselje gledati in slušati. Skupnega obeda se je vdeležilo razen Hrvatov tudi veliko Ljubljancev in narodnjakov z okolice. Bilo je zopet živahno, posebno ko so se pričele napitnice. Prvi je nazdravil gosp. Ravnikar zagrebškemu „Sokolu“, dr. Fon se je zahvalil v imenu društva, dr. Karol Bleiweis je nazdravljaval Hrvatski in tako je bilo še več napitnic, ob kterih so odmevali „živio!“

Na vrhunec pa je dospela navdušenost, ko se prikaže dr. Janez Bleiweis. Med burnim pozdravljanjem in vriskom vzdignejo častitega in slavnega starčka štirje hrvatski „Sokol“ ter ga neč do prvega mesta; dr. Fon mu napije kot najstarejšemu „Sokolu“ slovenskemu, gosp. dr. Bleiweis odzdravi s prisrčno željo, da bi se ljubim na Bled potujočim bratom jutri vreme zjasnilo in da bi mogli videti bisser dežele naše v vsi svoji lepoti. Ko odide, ga spremlja zopet velikansko pozdravljanje.

Po obedu je krenila vsa družba na Kozlerjev vrt, kjer so se „Sokol“ izkazovali telovadce. In res! lepo skušanje je bilo to, na radost vsim nazočim; Hrvatje so občudovali posebno naše telovadne načelnike gg. Günterja, Kališnika, Mulačka in Kriegerja. Proti večeru se je vse podalo z godbo in zastavami zopet nazaj v čitalnico, in da pot ni bila tiha, to se razumi samo ob sebi.

V čitalnici, ktere prostori so bili lepo razsvetljeni in kjer je tudi umetni ogenj povečeval slavnost, so najprej podale ljubljanske gospe in gospodičae zagrebškega „Sokola“ zastavi prekrasen in dragocenjen venec, za katero darilo se je dr. Fon prisrčno zahvalil. Potem se je pričela „beseda“ v spodnjih na vso moč nagnjenih prostorih; navduševale so nas mile pesmi bratov Hrvatov in našega vrlega pevskega zbora do polnoči, potem so šli dragi nam gosti k počitku, pripravljat se na izlet na naš prekrasni Bled.

Zjutraj je bilo na kolodvoru zopet vse živo, s Hrvatji je šla zastava našega „Sokola“ s spremstvom, pa tudi še več ljubljanskih narodnjakov. In kaka je bila zopet ta pot! V Ljubljani so gromeli „živijo“, na postajah in drugih krajih, kjer se je vlak memo peljal, pa možnarji in vihrale so zopet zastave; to je bilo v Šentvidu, kjer je bila videti še velikanska zastava, je bilo v Medvodah, nad Podnartom na jako lepem „Tomanovem“ griču posebno krasno, slednjič v Lescah, kjer je na kolodvoru bil napravljen slavolok, a pred Goljašovo gostilnico so pokali možnarji. Svečaven sprejem sta tu poviševala tudi dva žandarja s svitlimi bajoneti, ktera je bila radoljškega okrajnega glavarstva previdnost priskrbeli. Pri Goljašu, čegar gostilnica je mrgolela zastav, je bil pripravljen zajutr, pri kterem je trgovec gosp. Bučar nazdravil gostom na gorenjski zemlji. Od tod se je večji del družbe podal peš z neko popotno godbo in sokolskima zastavama proti Bledu, gledajoč krasnega jasnega, a s snegom pobeljenega velikana Triglava. Res krasen je bil z vsemi svojimi nižimi sosedi! (Konec prih.)

drege. Zelo in pa dolgo je moral gospoda podjetnika prositi, naj za dolg potrpi samo še eno leto, potem mu bo pa koj odšel in plačal tistih dva tisuč gold. Malovredni trgovec je nevtogoma zahteval od svojega posojila velike obresti, Janko je prodajal, svoji ženi pa še nič povedal ni, zdaj eno vrečo žita, zdaj dve in tako lepo naprej še po več, da je po malem poprodal vse žito svoje do poslednega zrna.

Kadar pa še mlevci niso prišli, da bi bili žita v mlin prinesli in ako še sam žita ni imel, tedaj je moral mlin prazen stati, posli in delavci brez dela pohajkovati. Kaj je hotel? Imeti jih je moral, posli namreč se ve, da so hoteli tudi vsak dan jesti in vsak mesec plačani biti, dasi tudi so večidel postajali. Mlinarica tega sicer ni hotela trpeti in jih je hotela nekaj posloviti. Čemu bi neki brez opravka pohajali? Mlinar pa nalaš tega ni pustil, da bi njeno veljala. Navadno so posli v mlinu igrali ali drugače se zabavali in če je bil mlinar doma in trezen, je pa še on z njimi igral.

Tako je bilo. Odslej ni bilo dne, da bi Janko pijan domu ne prišel. Doslej je še hodil v cerkev in reči se mora, da ni zanemarjal službe božje; toda nekaj časa sem je imel službo božjo v krčmi, pri kozarcih vina, sredi tistih malovrednih tovaršev, ki so bili povsod raz-

pošten človek, celó lahkomisljeni vaški mladenci ne, vselej so jo pomaknili s plesa ali pa iz krčme, kadar so prišli ti „pijanci“, drugač ni nobeden rekel. Ogibali so se jih kakor tolovajev ali sploh nevarnih ljudi, ker poznali so jih, da so vsak hip pripravljani na poboj in velikrat so se do krvavega okrcali, da so hodili s povezanimi bučami.

Janko je prihajal dan na dan kasneje domu; pogosto se je vozil v mesto, jemal sabo denar, kolikor ga je mogel dobiti, in še le čez več dni se je vračal na svoj dom. Zdravje si je bil popolnoma spodkopal, nisi ga mogel več izpoznati tega poprej čvrstega, brhkega, čilega in spočitega človeka, tako ti je bil iz ojníc padel in se sprevrgel. Bled je bil pa mčdel in zmeraj je bil boln. Ponoči ni mogel spati, podnevi ni mogel počivati, nobena jed mu ni bila dosti okusna, prav skuhana, nezadovoljen je bil s sabo, z ženo, z otroci, s posli in s celim svetom, pa vest ga je pekla, da zanemarja dolžnosti očetovske in gospodarske; to mu je zdravje spodjedalo.

Poprej je hodil čedno in snažno opravljen, zdaj se pa za obleko ni dosti zmenil, če tudi je bila odrgnjena. Pravijo, da na zunanjem se človek spozna, kakšen da je znotraj. Za otroke se ni brigal, zdaj jih je imel troje; sinčeka pa dve hčerki. Najmlajša hčerka še ni imela

dobrih dveh letih. Ni bil več ljubeznjiv, oče, ker je bil hudoben mož. Dostokrat se je prigodilo, da je otroke zmerjal, kadar je prišel pijan domu, da jih je iz hiše podil, brez vzroka suval in pretepal. Otroci so se ga bali in trepetali od strahu, ker je precej kaj pobral in v otroka zagnal, če mu je le pred oči se prikazal. Z vratmi je lopotal, da se je iz njih črvadina kadila in po hiši prevračal in premetaval, da so na vse strani odlomki leteli. Otroci so se poskrili pod postljami in Boga prosili za svojega očeta, kakor jim je mati velevala in pa zato, da bi ne bili tepeni.

Izgovorjeni čas, zadnji obrok, je pohajal, Janko mora plačati dolge, pa jih nima s čem. Katinka je pisala svoji materi in prosila jo lepo in ponižno, kakor se Bog prosi, naj jima pomaga, ker sta v silni potrebi. Toda mati zakupnica ji dá sporočiti, da niti božjaka ne dá, kajti, je rekla mati zakupnica, „njenemu zapravljivemu možu kaj posoditi in dati, to bi se reklo: vodo v Savo nositi.“ — Že večkrat poprej je bila svojo hčer obiskala in na svoje lastne oči se prepričala, da ji mož silno slabo gospodari. Nagovarjala jo je, naj popusti pijanca, pa z otroci gre z njo na Dobovo in tako dolgo pri njej ostane, dokler se mož kakor sij bodi boljega ne pokaže. Toda Katinka, plemenita duša, ni hotela o tej stvari čuti ne besedice. Z možem svojim je hotela živeti in trpeti.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 30. junija.

Med vsemi novimi ministri nobeden ni ustavovercem tako zopern, ko **Dunajevski**; ker poznajo talent in odličnost tega moža, ki jih je že v državnem zboru en par krat dobro očesal, zato si izmišljujejo, kaj bi o njem slabega rekli, pa nič pravega ne vedó. Nasprotno pa je veselje nad tem imenovanjem na Poljskem veliko. Mesto Vilička je naredilo razsvetljava, volilni okraj ministrov pa je poslal deputacijo k njemu.

Nemci so ustanovili nekakov „**schulverein**“, da bodo po slov. deželah nemške šole ustanovljali na lastne stroške. Tudi ljubljanski „Tagblatt“ prinaša oklic, kjer se vabijo ljudje k pristopu. Sem ter tje je „Tagblatt“ že pisal, da govori v imenu Slovencev, tudi Dežman je v državnem zboru rekel, da je Slovenec, zdaj pa se pokaže ta list zopet kot čisti nemški organ. V tem oklicu tudi stoji, da se nemški otroci na Kranjskem slovenizirajo; vsak pa vé, da je to laž, in da se nasprotno slovenski otroci ponemčujejo. Na Kranjskem se pač Nemci (ki jih prav za prav nikjer ni) ne smejo pritožiti, da imajo premalo nemških šol. Saj imajo nemške gimnazije v Ljubljani, v Novem mestu, v Kranji, v Kočevji, in nemško realko v Ljubljani; Slovenci pa, ki jih je 20 krat več, nima nobene srednje šole, in potem si upajo ti čudni ljudje trditi, da se Nemcem krivica godi, in da se jim otroci slavizirajo! Ali se to ne pravi, resnici v obraz biti? Koristno bi bilo, ko bi mi posnemali ta nemški izgled, ter osnovali slovensko šolsko društvo, ki bi imelo nalogo, ustanovljati slovenske šole na Koroškem in na Ogerskem, v Trstu in v Istri.

Ker že o **Koroški** govorimo, naj bode omenjeno, da so nemški poslanci koroškega deželnega zbora telegrafirali grofu Mansfeldu v Prago, da hočejo vedno poganjati se za centralizem. Kdo je neki nad tem dvomil?

Zdaj pridejo kmalo spet nemški „partei-tagi“ na vrsto; mesca avgusta bo eden v dolnji Avstriji; mesca vinotoka pa eden prav velik za vse dežele. Nevarnost je velika, da nastane kaka povodenj, ker se bo toliko praznega govorilo.

„Prisegla sem mu“, je djala ona, „da bom Janku zvesta do smrti in zatorej bom držala besedo. Deležna sem bila z možem veselja in premoženja, pa naj bom tudi, ako mora tako biti, truda in skrbi, edinščine in siromaštva, gospod Bog me bode podpiral, ako izpolnujem svojo dolžnost. Mojemu nesrečnemu možu treba je ravno zdaj skrbne strežbe veliko bolj, nego kadar si bodi. Ako zbolí, kdo mu bo stregel? Kdo bo nad njim čuval, kadar vsiromaši in onemore? Kdo mu bo skrbel in dajal, kar potrebuje, da živi, ako ne njegova žena, mati njegovih otrok? Ako grem od Janka, potem bo osamljen na svetu, potem nima nikogar, ki bi ga iz srca rad imel in potem bo tudi popolnoma v pest prišel tistim zlobnežem, ki so ga spravili že na led in ktere on svoje prijatle imenuje. Ne morem, nečem, mati, kaj tacega od mene ne zahtevajte; ne morete si misliti, da bi mi kdaj v glavo šinilo, da bi zapustila svojega moža. On je lahkomisljen, pa ima dobro srce. Potlej bom pa z otroci prosila ljubelega Boga, dokler ga on ne spreobrne. Ne bo se vpiral našim molitvam in prositvam gospod Bog.“ (Dalje prih.)

V **tirolskem** deželnem zboru je cesarski namestnik obljubil, da deželnih brambovcev ne bodo več pod orožje klicali; kedar je največ dela, ampak še le jeseni po žetvi. Ta izjava se je spejela z veliko zadovoljnostjo.

Predarelskemu deželnemu zboru je došla peticija, naj se naredi postava za posvečevanje nedelj in praznikov. Taka postava bi bila res potrebna, tudi na Slovenskem, kajti naši trgovci ne poznajo nobene nedelje in imajo štacune zmirom odprte; obrtniki pa tudi niso dosti boljši, v nedeljo delajo, pondelek pa praznujejo.

V **štajarskem** deželnem zboru je prišel na vrsto Karlonov predlog za omejenje ženitev; za predlog sta govorila tudi slovenska poslanca Herman in Dominkuš; predlog pa je bil od nemško liberalne večine zavržen.

V **českem** deželnem zboru pridejo v razgovor peticije zoper ravnopravnost jezikov. Češka manjšina je izdelala posebno poročilo o teh peticijah, ter bo predlagala, naj se preide preko njih na dnevni red. Poročilo pravi, da se ne sme govoriti o „sprachenzwangu“, ker nihče ni prisiljen, da bi moral uradnik postati, če pa to hoče biti, potem se mora naučiti deželnega češkega jezika, saj se morajo tudi češki uradniki nemščine učiti. Uradnik je zavoljo ljudstva nastavljen, ne pa narobe, zakaj bi se moralo ljudstvo po uradniku ravnati! To je že toliko premeta stvar, da je že dolgočasno, o njej zopet in zopet govoriti, pa prisiljeni smo k temu zavoljo čudnih nazorov nekterih Nemcev, ki mislijo, da mora celi svet nemški znati.

Vnanje države.

Na **Francoskem** zdaj preganjajo jezuite iz njih hiš in zavodov. Redovniki povsod protestirajo zoper to nasilstvo in se udajajo sili. Na mnogih krajih vpije ljudstvo: „živi jezuiti!“ Ali bo deželi s tem kaj pomagano, če se tako dobri in ceni učitelji mladine izženejo, to bo pokazala prihodnost. Na Laškem so tudi samostanom vse premoženje vzeli, pa tisti denar nikjer ni nič zalegel, judje so posestva po ceni kupili, denar je pa zginil v velikih državnih kasah, Italija pa je ostala revna dežela, državni dolg raste od leta do leta, čeravno so davki grozno veliki. Ljudstvo nema družega dobička, ko tega, da reveži ne vedó kam po samostansko juho iti, ker redovniki zdaj nemajo kaj dati.

Izvirni dopisi.

Iz Štajarskega, 27. rožnika. (O postavi za odpravo duhovske bire.) Kakor je podobno, dobite na Kranjskem, vkljub vgovarjanja narodnih poslancev, vendar le postavu za odpravo duhovske bire. *) Pazljivo sem čital načrt one postave, kakor tudi razloge, s kterimi Vaš deželni odbor svojega varovanca priporoča. Kakor je jajce jajcetu, tako bode Vaša nova postava naši dotični postavi podobna. Priporočevati je pa naši liberalci ob svojem času tudi niso vedeli z boljšimi razlogi, kakor Vaši. Najtehtnejši je bil še ta, kterege so se tudi Vaši slastno oklenili, da je ta postava naravni nasledek sedaj veljavnega prostega razkosa zemljišč — vsi drugi se mi zdijo piškavi. Ta najtehtnejši pa je jako podoben modrovanju zidarja, ki je prvo nadstropje hiše tako slabo postavil, da si nanj ni upal strehe nasloniti. Veste, kako si je pomagal? Sklenil je postaviti na prvo še drugo nadstropje, in če to še ne bo strehe nosilo, pa še tretje —

*) Sklenili jo pač bodo, a nadjamo se, da potrjena ne bo.

poslednjič se mu je pa vse posrečilo, hočem reči, — podrló!

Naj Vam priobčim nekaj črtic iz desetletnega življenja naše postave za odpravo duhovske bire. Sklenili so jo bili naši liberalci v graškem zboru že 20. oktobra 1869, potrdili so jo pa svitli cesar še le 18. julija 1871. Do novembra 1872. bil je upravičencem čas odločen, oglasiti se za dobrote nove postave ali napovedbo za odvezo bire podatí. Znane so mi dobro razmere več dekanij celjskega okraja. Le redki so bili, ki so v omenjenem času napovedbe predložili, in od teh so, smel bi reči, vsi to storili le zato, ker so menili, da se boče poznej v vsaki davčni občini gotovo eden oglasil, ki bode odvezo tirjal. Vendar motili so se. Ne le kmetje, kteri so duhovnikom posebno udani, tudi tržani, da, celó grajščaki so se določno izrekli proti vsaki odvezi teh davščin. Naj Vam nektere razloge naštejem, kakor sem jih iz ust liberalcev slišal. „Zakaj bi mi za ves prihodnji rod morali plačevati!“

— „Denar je zanesljiv, kapital se zna zmanjšati in celó zgubiti — mi bomo pa morali iz novega plačevati ali pa bero na novo vpeljati.“ „Žito itak težko v denar spravljamo — toraj rajši in lajši zrne odrajtujemo, kakor denar.“ „Dače so že tako previsoke, kaj bomo še več denarja v davkarijo nosili! S časom bi znali še na ta denar naklade naložiti.“ „Kadar obilno pridelamo, lahko bernjo odrajtujemo, kadar pa nas nesreča zadene, se lože z domačimi gospodi poravnamo, kakor pa z davkarsko gosposko“ itd. itd. Duhovniki pa so sploh bili teh misli, da ta postava bode starodavno tesno zvezo med dušnim pastirjem in njegovimi ovčicami močno raztegnila, ter kmetom več butare naložila, duhovnikom itd. pa dohodke le skrčila. Ako je prišel čas, da bi zavezanci smeli odkup bire tirjati, se skoro nihče za to ni oglasil, darsiravno se jim je ta njihova pravica oznanovala in priporočala. Naenkrat pride od c. kr. okr. glavarstva v Celji strog ukaz župnikom, da imajo nemudoma predložiti napovedbe oziroma izdelane operate zastran bernske odveze. Kolikor sem zvedel, so nekteri dotični gg. župniki itd. mislili, da je kteri farmanov na tihem pri c. kr. okrajnem glavarstvu to zahteval, kakor postava vsakemu posameznemu dovoljuje; drugi pa so menili, da je izšla nova postava ali viši ukaz, ki to zapoveduje. Stvar je pa bila vse drugače, kakor sem to iz najbolj zanesljivih ust zvedel. C. kr. komisar, ki je imel to reč v rokah, dobil je na več mesecev odpust zastran drugih opravil. Referat o zemljišni odvezi izročil se je začasno drugemu uradniku, kteri je le toliko vedel, da v Gradcu želijo bernsko odvezo, zato je razposlal župnikom itd. oni ukaz ali „urgens“, ne brigaje se za to, kaj postava velevala. Vsled tega so večidel vsi vpravičenci oglasili napovedbe za odkup bire. C. kr. okr. glavarstvo je na podlagi teh napovedeb urno razpisalo obravnave za odkup.

Kmetje kakor opravičeni prejemalci so poznej bili jako nevoljni, ko so zvedeli, kako so bili k napovedbi zapeljani. Znana mi je fara, kjer so g. župnik in vsi farmani soglasno ugovarjali odstranjenju bire, ter so dokazali, da so le vsled onega uradnega ukaza bili napovedbo predložili — ali c. kr. namestnija v Gradcu je njih ugovor zavrgla, češ da so napovedbo predložili, toraj se je moralo v smislu postave od 18. jul. 1871. postopati. Iz nekterih drugih far so kmetje vse dotične pole c. kr. okr. glavarstvu nazaj poslali, ker nočejo nič s odkupljenji bernje vedeti, pa jim menda tudi nič ne bo pomagalo. To je gotovo, da ta postava dela veliko dela okrajnim glavarstvom

in deželni vladi, koristi pa nobene ne bo imela. Znae so mi župnije, ki so že pred 7 leti dotično odkupno obravnavo imele, pa še sedaj nimajo kmetje dotičnih pol (pisem), da bi zamogli začeti odvezo vplačevati. Drugo enake napovedbe so po 7 let pri c. kr. okr. glavarnstvu rešenja čakale. Devet let že imamo to postavo, pa mi v velikem celjskem okraji ni nobena fara znana, kjer bi se bila ta postava že popolnoma izpeljala. Sploh pa je povsodi to mnenje, rekel bi, prepričanje, da bodo več del povsodi morali kmetje zraven odkupnine še prostovoljno biro dajati, ako bodo hoteli dušne pastirje imeti. Nekdaj slovite kaplanije bodo iz odveze ali odkupa bire komaj pa 150 gld. letnih dohodkov imele. To je lep korak k zboljšanju duhovske plače!

Iz goriške okolice, 29. junija. (Slavna 25letnica našega metropolita in raznoterosti.) Vaš cenjeni list je že poročal o redki slavnosti, ktera se je 24. t. m. v Gorici vršila. Od 1751. leta, ko se je oglejski patriarhat vzdignil v dve nadškofiji, v videmsko in goriško ali gradiščansko razdelil, — kajti nekoliko časa je prvi nadškof v 3 uri od Gorice oddaljeni Gradiški, kjer je tudi vmeščten bil, stoloval, — je sedanji srebrnolasi prevzvišeni 83letni predškof šest, ter je ob enem pa tretji, ki se naziva metropolita v ilirskem krajestvu. Stolna cerkev je bila ta slavni dan, v katerem je naš blagodušni nadvladika sam sv. mašo z mnogoštevilno asistenco s še prav krepkim glasom peval, prav po svatovsko z mnogoštevilnimi krasnimi cerkvenimi in pri durih tudi s cesarskimi in mestnimi zastavami okinčana. Ljudstva in raznih oblastnij se je vse polno nabralo v prvostolni cerkvi, kjer je po laškem kopitu ustrojena gasilna straža red vzdržavala; od svetne duhovščine pa se je je gotovo iz cele škofije do dveh tretjin (izmed 370) vdeležilo. Po cerkvenem opravilu so se sprejemale k čestitanju razne deputacije, med temi je bila se ve da prva njegova duhovščina, v polnem številu, tako da je bila sprejemna dvorana od nje vsa napolnjena.

V vedni spomin na 25letnico mu je poklonila dragoceni kelih, ki stane v (irredentovskem) Vidmu, — toraj zunaj naše države, unstran črnorumenih kolov! — neki 500 gld. a. v. To je po mojem mnenji od dotičnega odbora, kteremu je poslala svoje doneske v ta namen tudi vsa slovenska duhovščina, koje je zopet dve tretjini, bilo malo taktno in neka nezaupnica našim avstrijskim obrtnikom cerkvenega posodja in orodja, češ, da v Avstriji nihče ne zna kaj tacega narediti, kakor znajo to laški obrtniki unstran meje. Akoravno se jaz ne strinjam s tistim laškim načelom 1848. l., vsled kterega je bilo od tačasnih laških prekucuhov zlasti v Milanu prepovedano, da ne sme nihče ne tobaka kaditi ne v loterijo staviti*) ali drugih obrtnijskih izdelkov iz Avstrije kupovati; vendar menim, da bi se tudi v Avstriji našel kak tak obrtnik, ki bi bil utegnil saj takšen, če ne še celo lepši in cenejši kelih napraviti, kakor je oni, ki tehta

*) Ker so to državni dohodki, so prekucuhi s tem začeli naravnost dohodke državne blagajne napadati; izvrševali pa so to prepoved najprej sami prav točno, in so hoteli, da jo vsi spolnujejo, zarad tega so že 3. januarja 1848 mladi gospodje v Milanu s podkupljeno druhaljo jeli zasramovati in napadati tudi kadeče ces. častnike in vojake javno po ulicah. Pri tej priliki so vojaki jeli rabiti svoje orožje, kar so laški časniki za brutalnost razupili, ker je bilo nekaj mrtvih pa veliko ranjenih. Tako je prišel punt v svoj prvi in prvi tok, česar so ravno puntarji se najbolj radovali in pričakovali. Pis.

blizo en kilogram srebra in je le pozlaten brez posebnega kinča. Tej opazki naj sl. odbor, v kterem so bili med petimi odborniki trije slovenski, ne zameri, ker to pišem „sine ira et studio“, ker sem to nevoljo še od drugih slišal, kterim tudi ni vgajalo to, da se njih denar tako kar brez potrebe na ono stran meje, kjer se Avstriji vedno še rugajo, za tukošne reči pošilja, ki bi se dale brž ko ne celó v Gorici (pri spoštovanem pasarju Teodoru Slapanju, ali Riedlru) narediti, kakor je sedanje splošno mnenje vseh, ki so oni kelih v rokah imeli.

Pa gg. udje katoliške družbe, v kteri sedi večina Lahov, menda ne zaupajo slovenskemu obrtniku, ter menijo, ker dva od unstran meje v tisti zvonec nosita, da nikjer drugod se reči tako fino ne izgotovijo, kakor v blaženi Italiji. Ko bi blagi naš pastir to vedelu, bi m bilo to postopanje javljne všeč. Na vsak način bi bilo torej lepše in častnejše, da bi bili dali oni spomin, če ne v Gorici, vsaj v kakem drugem avstrijskem mestu narediti, ker se nam unstran meje že itak odveč rogajo, da smo Avstrijanci v napredku sami „patri - langsam“ ali „Štonkarji“, kakor nas — tako sem svoje dni na svoja ušesa v Čevdatu sam slišal, — posredno zovejo. Sicer se med goriškimi laškimi duhovni le malo kdo nahaja, da bi težil unstran meje; *) en takšen (župnik) je bil 1866 ob času vojne celó tje v Banat interniran, kteri je pa tudi sam Benečan. Pred nekoliko leti je bilo tudi v goriškem seminišču mnogo italianissomov bogoslovcev večidel le iz tržaške škofije, zlasti so taki iz „laškega gujezda“ Kopra dohajali, večidel imena s končnicami na — ič! So li zdaj v tamošnjih službah še istega mišljenja, ne vem. Obžaloval pa sem tedaj v srcu, da se sinovi slovanskih hrvaških starišev v Istri tako sistematično v laških šolah poitalijančujejo, kar gotovo škoduje ne le slovanski narodnosti, ampak tudi cerkvi in Avstriji. Ko bi se kdaj po kaki čudni nezgodi Italiji posrečilo Istro v svojo mavbo stlačiti, bi ona našla že tam ne kaj pijonirjev laške kulture tudi sred te duhovščine, kakor jih ima v slovenski Benečiji, kjer s poitaljančenjem izumira ravno pred našimi očmi ena milovanja vredna veja slovenskega rodu. In kako bi tam Slovenci ne izumirali, kakor sem vam že v 64 listu poročal, ko duhovni niti krščanskega nauka ne smejo več otrok po slovensko učiti, ko so slovenske knjige, bodisi ktere koli stroke, oestro prepovedane itd. Ubogi beneški Slovenci, dobivajo še celó tudi od svojega nadpastirjain lastnih dušnih pastirjev mesto dušnega kruha — kamen! Ako hočemo tudi mi primorski Slovenci narodno vzbujeni živeti, moramo vsi stati kot živi braniki proti Italiji na straži; v ta namen naj nas narodnostni ponos krepí ter vpirajmo se tujemu nasilju, da bomo ob času nevarnosti, ki ne vtegne biti daleč, kot en mož stali.

Domače novice.

V Ljubljani, 3. julija.

(Sedma seja deželnega zbora kranjskega) večeraj je bila zeló živahna in trajala do treh popoldne. Narodnjaki so stavili interpelacijo do vlade o zadevah slovenskega jezika pri finančnih in političnih uradih, potem nujni predlog zarad dolenjske železnice, za čegar pre-

*) Sicer bi to ne bilo čudo, ker velik del goriško-laške duhovščine se je do 1866. l. šolal navadno v Vidmu, kjer se jim ni bilo treba nemščane učiti. Pis.

tresanje se je volil poseben odsek, dalje je bila v obravnavi postava o oskrbovanji nezdravljivih bolnikov; posojilo šmartenski občini pri Litiji za šolsko poslopje, prošnja Višnjakov za premeščenje sodnije iz Zatične v Višnjogoro itd. Interpelacijo in obširnejše poročilo prinesemo prihodnjič. Osmo seja bo v pondeljek 5. t. m.

(Tridnevno bivanje Hrvatov na Kranjskem) popisujejo hrvatski listi tako lepó in navdušeno, da tacega res pač mi zaslužili nismo. Hvala jim prizrčna za tako prijazen spomin!

(Za čatne tržane) so na Vrhniki izvolili si grofa Taaffeja, Hohenwarta in našega deželnega predsednika gosp. Winklerja.

(Izlet v Kamnik) napravijo ljubljanska narodna društva 11. t. m. Nadrobneje naznanilo pozneje.

Eksekutivne dražbe.

5. julija. Grajščina Grailach (1) v Ljubljani (3563); Franc Poznik (3) iz Kamnegorice, v Radolci; Anton Rogel (1) iz sp. Bernika (3900) v Kranji.

6. julija. Anton Brajer (1) iz Mrzle Luže (1850) v Trebnem; Jožef Čelhar (1) iz Št. Petra (2110) v Postojni.

7. julija. Tomaž Pestator (1) iz Gradišča (100) na Brdu; Valant Kovač (1) v Postojni (1350); Franc Jenko (1) iz Tupalič (725) v Kranji; Franc Dovgan (3) iz Oreška (780) v Postojni; Lorenč Povbe (1) iz Planine (2075) v Krškem; Janez Tomšič (1) iz Brezja (450) v Ljubljani; Jur Pengov (1) iz Pešate (1050) v Ljubljani.

8. julija. Andrej Lužar (3) iz Lužarj v Laščah; Matija Svetec (3) iz Motnika, v Kamniku; Gašper Ankele (1) od sv. Katarine (400) v Tržiču; Janez Piller (1) iz Velesovega (150) v Kranji.

Umri so:

16. rožnika. Josipina Grosel, delavka, 50 l., za vodenico.

17. rožnika. Franc Kemperle, kovač, 46 l., za jetiko.

18. rožnika. Josip Graper, delavec, 58 l., poškodovan.

19. reznika. Marija Artač, gostačka, 73 l., za slabostjo; Andrej Kališ, delavec otrok, 6 l., za davico; Ana Žlebnik, jermenarja otrok, 6 tednov, za božjastjo.

20. rožnika. Marija Češnovar, prodajalka, 31 l., za pljučnico.

21. rožnika. Marija Andolšek, uradnika žena, 65 l., za slabostjo; Marija Vrankar, gostačka, 77 l., za slabostjo.

Iz proste roke so naprodaj lepe cerkvene in salonske oljnate slike

umrlega akademičnega umetnika g. Mihaela Stroy-a. Ogle dati jih je vsak dan od 10. do 1. ure dopoldne na mestnem trgu št. 9 v II. nadstropji. (2)

Petelinov Janez.

Povestica iz ne še preteklih časov.

Ta v „Slovenca“ priobčena povest iz domačega življenja je zdaj prišla na svetlo v posebni 160 strani debeli knjižici in se dobiva pri Jak. Aléšovcu v Ljubljani (ključarske ul. št. 3) mehko vezana po 40 kr., po pošti 5 kr. več. Kdor jih pa naroči najmanj 5, ne plača nič poštnine.

Razen te knjige se pri Jak. Aléšovcu dobiva, dokler je še kaj iztisov:

Ljubljanske slike. Podoba ljubljanskega svetá pod drobnogledom. Mehko vezane po 60, trdo vezane po 70 kr.

Nemški ne znajo. Burka v enem dejanji. Mehko vezana 30 kr.